

Nina Brezar

Študentka Oddelka za prevajalstvo

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

nina_brezar@t-2.net

UDK 81'255.4=111=163.6:821.111.09Adams D.

DOI: 10.4312/vestnik.8.41-55

PREVAJANJE NEOLOGIZMOV V ZNANSTVENOFANTASTIČNIH ROMANIH DOUGLASA ADAMSA

1 UVOD

V članku obravnavamo prevajanje neologizmov v znanstvenofantastičnih romanih Douglasa Adamsa, in sicer v seriji petih romanov *Štoparskega vodnika po Galaksiji* (*The Hitchhiker's Guide to the Galaxy*) ter v posthumno izdanem *Lososu dvoma* (*The Salmon of Doubt*), ki vključuje kratko zgodbo *Mladi Zaphod noče tvegati* in zaključni del romanov o *Dirku Gentlyju*. Vsa naštetá dela je prevedel Alojz Kodre.

Namen je predstaviti rezultate analize prevodov, ki temelji na ugotavljanju načina prevajanja neologizmov, uporabe določenih prevajalskih postopkov in tudi širših metod.

Zakaj smo izbrali prav Douglasa Adamsa? Dela Douglasa Adamsa, predvsem serija romanov *Štoparskega vodnika po Galaksiji*, predstavljajo ene od žanrskih klasik v svetovnem merilu. Poleg tega je jezik v romanih prava zakladnica izvirnih, na novo skovanih besed in kulturnih referenc.

Področje znanstvene fantastike oziroma znanstvenofantastične literature je razmeroma enostavno opredeliti: gre za literaturo, ki zajema, kot že ime pove, tako fantazijo, umišljene elemente in svetove, kot tudi znanstvena in tehnološka dognanja ter futuristične in filozofske ideje. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je znanstvena fantastika precej enostavno opredeljena kot »literarna dela, ki temeljijo na predvidenih izsledkih znanosti« (SSKJ, pod geslom fantastika).

Prva znanstvenofantastična dela naj bi predstavljale že antične Lukijanove *Resnične zgodbe* (okoli 160–165 n. št.), kjer je omenjeno potovanje v Vesolje (povzeto po Kordigel 1994: 32). Nato je nekakšen preskok v tovrstni literaturi naredil Thomas More z *Utopijo*, ki je pomembno vplivala na razvoj in priljubljenost znanstvenofantastičnih in fantazijskih literarnih oblik (ibid.), potem pa še vrsta drugih avtorjev, tako evropskih kot, nekoliko pozneje, ameriških. V Sloveniji se je znanstvenofantastična literatura začela pojavljati ob koncu 19. stoletja (ibid.: 41) z avtorji, kot so Stritar, Mahnič in Mencinger. To je bila morda posledica dejstva, da so se v tistem času v slovenščino prevajali tako angleški kot ruski klasiki (na primer Wells, Shelley; Bulgarin).

Prevajanje znanstvene fantastike je razmeroma problematično, saj ima znanstvenofantastična literatura za večino založnikov status trivialne literature. Ne spada torej k »resnik« literaturi, obravnavana je kot žanrska, kar ji v veliki meri znižuje status. To močno vpliva na izbiro del, prevajalcev, naklade itn. Kot ugotavlja Vogrinc Javoršek (2014: 264), so v Sloveniji prevajalci tovrstne literature večinoma navdušenci nad žanrom, a po izobrazbi niso jezikoslovci, še manj pa prevajalci, kar utegne povzročiti celo vrsto jezikovnih problemov.

2 DEFINICIJA NEOLOGIZMOV

Neologizmi so nove besede, ki v večini primerov nastanejo na podlagi že obstoječih besed oziroma se nanje navezujejo, predvsem morfološko; kot vse besede, ki so nekoč morale nastati, tudi neologizmi nastajajo na podoben način. Lefevere (1992: 102) na primeru utemeljuje pomembnost analize morfološke zgradbe neologizmov. V pomenskem smislu so podobni terminom, saj imajo kot nove besede, »sestavljene« z namenom, da poimenujejo določeno predmetnost, ki še nima poimenovanja, po navadi samo en pomen. Kot že omenjeno, lahko neologizem predstavlja novo besedo; lahko se izraža tudi zgolj v novi rabi oziroma novem pomenu že obstoječe besede, lahko pa je novo sestavljen frazem oziroma nov podpomen že obstoječega.

Prevajanje neologizmov je po Lefeveru (1992: 41) razmeroma prosto, saj v ciljnem jeziku te besede po navadi še ne obstajajo, vendar je prav zaradi tega toliko težje predvideti, ali bo prevod neologizma sprejemljiv za ciljno kulturo, ali ga bodo bralci pripravljene sprejeti (če se prevajalec odloči za uvedbo nove skovanke v ciljnem jeziku) in ali bo, nenazadnje, razumljiv. Najpreprostejša strategija prevajanja neologizmov je prevajanje na morfološki osnovi (ibid.: 102); neologizmi so sicer nove besede, a pogosto spominjajo na že obstoječe besede oziroma so sestavljeni iz njihovih morfemov. To trditev lahko izpeljemo iz primera, ki ga Lefevere (1992: 41) navaja v svojem delu: beseda *moreunder* je v angleščini neologizem, a vemo, da se navezuje na že obstoječo besedo *moreover* in da se njen pomen lahko izlušči iz pomenov delov zloženke (*more* in *under*; (ibid.)). Lefevere (1992: 41) predlaga, naj se prevajalec odloči, kako pomembni so neologizmi v ciljnem jeziku in ali lahko sestavi podobne besede, sicer mora isti izrekanjski učinek doseči na kak drug način.

V delih Douglasa Adamsa je mnogo izrazov, ki pri prevajanju predstavljajo določene izzive. Lahko bi rekli, da so ti izrazi kulturnospecifični elementi, vendar bi v tem primeru izvorno kulturo predstavljalo fiktivno okolje, postavljeno v vesolje oziroma nezemeljske kulture. Za večino teh izrazov pa velja, da so, predvsem morfološko gledano, neologizmi. Če predpostavimo, da fantazijski oziroma napol umišljeni pripovedni svet Douglasa Adamsa prikazuje določeno kulturo, četudi večinoma »vesoljsko« in v tem pogledu fiktivno, se ti seveda povezujejo z njo, kar pojasnjuje vzporednice pri postopkih prevajanja kulturnospecifičnih pojmov in neologizmov.

Naj še dodamo, da v vseh obravnavanih primerih morda ne gre za čiste neologizme, temveč za njim podobne izraze – naključnice (angleško *occasionisms*). Vseeno smo jih

analizirali kot neologizme, saj je bistvena razlika med njimi le ta, da naključnice navadno ne obstajajo izven konteksta določenega romana, neologizmi pa se lahko začnejo uporabljati kot novi izrazi; postopek prevajanja in izbira prevajalskih strategij tako za naključnice in za neologizme ostaneta nespremenjena.

3 ANALIZA PREVAJALSKIH STRATEGIJ

Članek se opira na raziskavo, ki sem jo opravila v diplomski seminarski nalogi pod mentorstvom izr. prof. Davida Limona v študijskem letu 2015/16.

3.1 Prevajalske strategije

Za različne tipe besedila in seveda ob upoštevanju ciljnega bralstva in kulture se prevajalec odloča za različne metode prevajanja in prevodne postopke oziroma strategije. Metode prevajanja se izbira za celotna dela, medtem ko so posamezni prevodni postopki primerni za določene dele besedila, na primer za posebne izraze (za imena, poimenovanja naprav, pojavov in npr. vrst živih bitij; izraze, vezane na kulturo, stilne figure itd.), in se jih v istem besedilu lahko uporabi več, tako da se za vsak izraz, ki predstavlja določen problem, uporabi postopek, ki je najprimernejši.

Pri prevajanju neologizmov so na voljo različne prevajalske strategije, ki jih podajamo po Newmarku.

Newmark (2000: 132–150) prevajalske postopke deli na prenos, naturalizacijo, kulturno, funkcijsko in opisno ustreznico, sopomenskost, direktni prevod, premike ali transpozicije, modulacijo, priznani prevod, prevajalsko oznako, kompenzacijo, komponentno analizo, skrčenje ali razširitev ter parafrazo. Omenja tudi *dvojice* (in *trojice*, *četverice* ...), to je kombiniranje dveh ali več prevajalskih postopkov pri reševanju enega samega prevajalskega problema. Sopomenskosti, priznanega prevoda in prevajalske oznake ne bomo podrobneje obravnavali, saj običajno ne pridejo v poštev pri prevajanju znanstvenofantastične literature oziroma pri obravnavanju neologizmov.

Prenos ali transferenca je prevajalski postopek, ki vključuje le prečrkovanje, če je to potrebno. Beseda v ciljnem jeziku postane sposojenka. Naturalizacija je podoben postopek kot prenos, le da zapis sposojenke še bolj podomačimo, s čimer izgovorjavo in morfologijo besed prilagodimo ciljnemu jeziku.

Kulturna ustreznica je približni prevod oziroma nadomestitev kulturno obarvanega izraza izvirnega jezika s kulturno obarvanim izrazom ciljnega jezika (slednji seveda izhaja iz ciljne kulture). To so lahko hkrati tudi funkcijske in opisne ustreznice.

Funkcijska ustreznica je uporaba kulturno nevtralne besede in predstavlja, kot temu pravi Newmark (2000: 135), »najbolj točen način prevajanja, tj. dekulturnizacijo kulturnega izraza«. Opisna ustreznica je daljši opis izraza oziroma predmetnosti izvirnega jezika kot funkcijska ustreznica.

Direktni prevod ali kalkiranje je dobesedni prevod. Tega postopka naj se prevajalec ne bi kar tako posluževal, vendar je v sorodnih kulturah pogosto čisto ustrezen.

Premik ali transpozicija je edini postopek, ki uvaja spremembe v slovnici oziroma zamenjavo neke slovnične kategorije (npr. sprememba števila, besedne vrste itd.). Premik je lahko avtomatičen, lahko pa je tudi izbiren, in sicer, kadar slovnična struktura izvirnika v ciljnem jeziku ne obstaja.

Modulacija naj bi bila izpeljana skozi spremembo miselne kategorije oziroma spremembo stališča ali perspektive. Tu gre lahko za pozitivnost namesto dvojne negativnosti (npr. trdilna poved namesto zanikane strukture z že tako negativnim glagolom).

Kompenzacija je nadomestitev prvin izvirnega jezika z drugimi elementi v prevodu. Gre za dodajanje pomena nekemu drugemu elementu, če se pri prvem prevedenem elementu izgubi del tega pomena.

Komponentna analiza je prevajanje po pomenskih delih (komponentah) izraza oziroma s pomočjo njegovega širšega pomena.

Skrčenje in razširitev uporabimo, kadar želimo v ciljni jezik prenesti pomen, a se tega ne da narediti z izrazom enakega obsega, kot ga ima v izvorniku.

Parafraza je podobna opisni ustreznici; v ciljnem jeziku pomen parafraziramo oziroma ga na najkrajši možni način podamo v drugačni obliki.

3.2 Analiza strategij v izbranih delih

V analizi smo se posvetili neologizmu, ki smo jih razdelili v naslednje skupine: geografska poimenovanja, bitja in vrste živih bitij, izmišljeni izrazi in idiomi, naprave in tehnologija prihodnosti, medmeti ter drugi izrazi.

V nadaljevanju tudi podrobneje pojasnjujemo postopke, ki se pojavljajo v naši analizi; kljub velikemu možnemu naboru strategij v prevodih prevladujejo dobesedni in prosti prevod, prenos in naturalizacija ter njihove kombinacije – dvojice.

3.2.1 Geografska poimenovanja

S prenosom ali transferenco, ki vključuje prečrkovanje, beseda v ciljnem jeziku postane sposojenka, na primer *DaveLand* (v slovenščino je preneseno; DaveLand). To je ime futuristične dežele, ki ji »vlada« moški po imenu Dave (v angleščini je to krajša oblika imena David, česar v slovenščini ne uporabljamo). Prevajalec je ime prenesel; drugi del izraza *Land* se mu je očitno zdel dovolj internacionaliziran, da ga ni prevedel. Na drugem mestu se država pojavi tudi kot *Dave*, prevedeno Davovina. Prevajalec je izrazu dodal pripono *-ina*, ki spominja na neko geografsko območje.

Podobna je naturalizacija s prilagoditvijo izgovorjave in morfologije besed ciljnemu jeziku. Primera naturalizacije fikcijskih zemljepisnih imen sta *Magrathea* (Magrateja) – to je ime planeta, na katerem so izdelovali druge planete »po naročilu« – in *Fallia* (Falija)

– ime planeta, znanega po opojnem močvirskem plinu. *Fallia* naj bi bila sicer tudi mitološka vas v antični Grčiji, tako da se ime morda navezuje na opojni plin, s pomočjo katerega so tam prerokovali.

Prevod zveze *Western Spiral Arm* – Zahodni spiralni rokav je načeloma dobeseden, saj se ohranja vrstni red besed, struktura prevoda je torej enaka izvorniku. Čeprav je prevod pri prvih dveh izrazih dobeseden, pa je zadnja beseda, *Arm*, prevedena kot *rokav*, ki sicer ni prvi pomen besede *arm*. Prevajalcu se je verjetno bolje slišal izraz *rokav*, saj gre za neko območje Galaksije, ne za del telesa; motivacija za takšen prevod najverjetneje izhaja iz že obstoječih imen v slovenščini (kot npr. *Rokavski preliv*).

Skrčenje in razširitev uporabimo, kadar se pomena v ciljni jezik ne da prenesti v enaki obliki in obsegu kot v izvorniku. To strategijo se da pogosto uporabiti v kombinaciji s prostim oziroma izvornim prevodom, kar je dobro vidno na primeru prevoda izraza *The Way of the Nostril* – *Kakornosnica*: prevajalec je ime tega izmišljenega geografskega predela prosto prevedel, s tem da je skrčil izvorno poimenovanje na eno samo besedo v slovenščini. Lahko bi rekli, da je to nova skovanka, saj na prvi pogled deluje kot nekaj popolnoma novega, če bi jo pisali narazen (*Kakor-nosnica*), pa bi videli, od kod prihaja ime. Kljub temu ne vemo zagotovo, ali *way* v izvorniku označuje način (od koder je izpeljano *kakor* v prevodu) ali dejansko pot, saj gre za neko geografsko poimenovanje; v angleščini ime morda pomeni nekaj v smislu *Pot Nosnice*, *Nosnična pot* ali morda *Potnosnica*, kot bi ga lahko prevedli. Toda to ne pomeni, da prevod ni dosegel komičnega učinka.

Besedna zveza *Split-level ranch-style crap with stupid conversation pits* – *dvonivojske rančarske traparije s pogovornimi jamami* je zelo dolga, a označuje nek točno določen trend prihodnosti. Prevajalec je izraz prevedel razmeroma prosto, s čimer je ohranil komični učinek in uporabil nekaj nestandardnih izpeljank.

Primer relativno prostega prevoda je tudi *Frogstar /A, B, .../* – *Žabsvet /A, B, .../*; gre za nekaj planetov, poimenovanih *Frogstar A*, *Frogstar B* itd. V angleščini se omenjena beseda pojavlja tudi pri poimenovanju izvidnikov, ki jih obravnavamo v naslednjem sklopu, prevajalec pa se je odločil za malo več preoblikovanja glede na funkcijo, ki jo ima poimenovanje, tako da je *Frogstar* kot planet prevedel kot *Žabsvet*.

3.2.2 Bitja in vrste živih bitij

Pri prevajanju poimenovanj živih bitij je bilo nekaj primerov prenosa, a le-ta ni bil vedno najustreznejša rešitev. Pri izrazu *Vogon* – *Vogon* gre za poimenovanje bitij z drugega planeta, ki so uničila Zemljo. Takšno poimenovanje v slovenščini ne povzroča težav. Situacija je nekoliko drugačna pri izrazu *Belcerebon people of Kakrafoon* – *Belceroboni s Kakrafoona*; tu gre za poimenovanja prebivalcev in njihovega planeta, prevajalec pa je imeni le prenesel. Sicer sta v angleščini napisani nestandardno, če se seveda nanašata na svetopisemskega »Belcebuba« in na kakofonijo oz. neblagozvočje, a bi lahko kljub temu besedo *Kakrafoon* v slovenščini vsaj naturalizirali (*Kakrafon*), kar bi slovenskim bralcem olajšalo razumevanje ali pomagalo asociirati izraz s kakofonijo. V izvorniku se je avtor

poigral z zapisom besed; *Belcerebon* se verjetno nanaša na ime *Beelzebub*, *Kakrafoon* pa vsaj po prvem delu besede spominja na *cacophony*.

Primer *Captain Prostetnic* – prostetnik kapitan, ki se nanaša na zgoraj omenjene Vogone (gre za naziv, ki se pojavlja izključno pri kapitanu Vagonov, »prostetniku kapitanu Vagonu Jeltzu«), pa je podomačen. Naziv je izmišljen, kar pojasnjuje prevajalčevo izbiro naturalizacije (besedo je prenesel iz angleščine in jo prilagodil slovenskemu zapisu).

Nekaj poimenovanj je bilo prevedenih dobesedno: pri imenu razvpitega glasbenika, *Hotblack Desiato* – Vročočrni Desiato, je prevajalec dobesedno prevedel pridevnik oziroma levi prilastek, ime pa je prenesel. Desi sicer v angleščini lahko pomeni izviren, lokalni ali čist, nepredelan (Oxford Dictionaries), vendar ne vemo, ali si je avtor ime izmislil na podlagi tega. Kljub dobesednemu prevodu je v slovenščini (kot v izvirniku) beseda *Vročočrni* neologizem.

Nekaj primerov dobesednih prevodov je bilo tudi pri prevajanju poimenovanj (umišljenih) vrst živih bitij, npr. *Antarean Mosaic Lizard* – antarejski mozaični kuščar, *Algolian Suintiger* – Algolski sončni tiger: imeni sta prevedeni dobesedno, z manjšo prilagoditvijo slovenščini, kjer se imena vrst živih bitij načeloma pišejo z malo začetnico (to bi bilo pravilno tudi pri tigru) in pri pisanju narazen (*Suintiger*, sončni tiger). Algol je sicer tudi obstoječa zvezda in ime računalniškega jezika/algortma za izvajanje znanstvenih izračunov. Tudi prevod izraza *Hyperintelligent pan-dimensional beings* – Hiperinteligentna pandimenzionalna bitja je primer dobesednega prevoda. Kot že ime pove, so to ena najinteligentnejših bitij v Vesolju, ki lahko prehajajo med dimenzijami in tako nimajo neke prave oblike. Prevod je kot tak popolnoma razumljiv. Predponi iz grščine (*hyper-/hiper-*; *pan*) tako v angleščini kot v slovenščini dajeta poimenovanju učen pridih.

Prosti prevod se nekoliko distancira od izvirnika, lahko ima drugačno (slovnično) strukturo in je domiselno. Poimenovanje izmišljenega bitja *Traalian Poly-Sheep* – Traalski hroščati krvolok je prevedeno zelo prosto. Razen specifičnega dela, ki označuje nek planet (*Traalian*, *traalski* – prenos), je prevajalec spremenil pomen, a ravno zato dosegel določen komični učinek. V angleščini namreč poimenovanje predstavlja neko čudaško različico ovce, medtem ko slovensko ime zveni bolj krvoločno, a zato ni nič manj duhovito.

Pri naslednjem primeru gre za bitje oziroma božanstvo, ki ga časti ljudstvo Džartravartidov, saj naj bi po njihovem mnenju on izkihnili svet: *The Great Green Arkleseizure* – Veliki Zeleni Čihokrč. Prvi del besedne zveze, ki je bolj generičen, je preveden dobesedno, ime, ki je že v angleščini izvorno, pa je prevajalec tudi v slovenščino prevedel domiselno; v celoti sicer ne izhaja le iz originalnega imena (*Arkleseizure* – Čiho-krč), temveč se nanaša tudi na opis bitja in služi kot funkcijska ustreznica.

Primer kombiniranja postopkov skrčenja in prostega prevoda je prevod izraza *Wowbagger, the Infinitely Prolonged* – Ovečeni Velepotež. Gre za eno redkih nesmrtnih bitij v Vesolju. *Wowbagger* je prevedeno kot *Velepotež*, kar je funkcijska ustreznica, saj to bitje potuje po Vesolju. Prevajalec je izraz *the Infinitely Prolonged* prevedel kot *Ovečeni*, torej gre za skrčenje; ciljni izraz je izmišljen in pomensko ustrezen, čeprav bi bil lahko preveden

tudi kot *neizmerno podaljšan* (to bi bilo bliže izvirnemu izrazu in bi se prav tako nanašalo na večno življenje). Pri prevodu izraza *The ultra-famous sciento-magician /Effrafax of Wuga/* – ultraglasoviti znanstvenomag /Effrafax z Wuga/ je prevajalec s prevodom ponovno vpeljal novi skovanki (*ultra-famous, ultraglasoviti; sciento-magician, znanstvenomag*), ki sta sicer verjetno nastali z dobesednim prevodom, toda pri prvi je uporabil pridevnik *glasoviti* (in ne npr. znani ali razvpiti), kar prida k ekspresivnosti izraza.

Še en primer prostega prevoda je v povezavi z v prejšnjem sklopu omenjenim geografskim poimenovanjem; *Frogstar Scout robot* – Žabonski robotski izvidnik je robotski izvidnik z enega od planetov, imenovanih Žabsvet. Generični del poimenovanja je preveden dobesedno, le besedni vrsti sta rahlo prestrukturirani (*scout robot* ni preveden kot izvidniški robot, temveč kot robotski izvidnik, kar ne povzroča težav pri razumevanju); pri specifičnem delu pa se je prevajalec osredotočil na *Frog-*, iz česar je izpeljal nov pridevnik *žabonski*.

3.2.3 Izmišljeni izrazi in »idiomi«

Pri naslednjih izrazih, ki sta že v izvirniku neologizma, je prevajalec uporabil naturalizacijo: *Hoopy* – hupi označuje nekoga, ki je »kul«, ki ima glavo na pravem mestu. *Frood* – frud je njegovo stopnjevanje; označuje nekoga, ki je »zares zelo kul«.

Naslednji trije izrazi, ki so v izvirniku neologizmi po strukturi in imajo tudi nekoliko prenesen pomen, so prevedeni dobesedno. Pri izrazu *Airline Syllable Stress Syndrome* – *aviatični sindrom zlogovnega stresa* je prevajalec *Stress* prevedel kot stres; čeprav gre morda za poudarek (v povezavi z zlogi; *Syllable Stress*), je prevod ustrezen, saj ima beseda tako v angleščini kot v slovenščini dvojni pomen. Pri izrazu *Dingo's kidneys* – dingove ledvičke gre za vzklik oziroma kletvico (kot *sranje*); dingove ledvičke očitno nimajo ravno velike vrednosti. Prevod izraza je dobeseden, kakršen je tudi prevod idioma *isn't worth a pair of /fetid/ dingo's kidneys* (*ni vredno niti para /usranih/ dingovih ledvičk*). Vseeno pa je pri prevodu besede *kidneys* prevajalec uporabil pomanjševalnico (*ledvičke*). Ali je *dingo* v pomenski povezavi z avstralsko vrsto psa, ni znano, a to ne ovira razumevanja izraza. Tudi izmišljeni idiom *To know where your towel is* – vedeti, kje imaš brisačo – je preveden dobesedno. Brisača ima v delu poseben pomen, kot vidimo v tem primeru, tudi simbolnega. Idiom se navezuje na znano strukturo (*vedeti, kje imaš glavo*), vendar dodaja nov (pod)pomen.

Neologizem *sass* – *gnajti*; *gnaš* je izmišljen glagol in pomeni poznati nekoga (tudi srečati ali kako drugače spoznati). Avtor je s prostim prevodom ustvaril novo besedo in njene izpeljanke (spregatve), ki po izgovarjavi nekoliko spominjajo na glagol *znati*.

3.2.4 Medmeti

Medmete, med katere spadajo tako kletvice kot vzkliki in zmerljivke, je prevajalec bodisi prenesel bodisi dobesedno prevedel. Primer prenosa je izraz *Santa Zarquana Voostra!* –

Santa Zarquana Voostra!, ki bi se ga v slovenščini sicer dalo podomačiti, a se je morda prevajalec odločil, da jo piše citatno, ker že v izvorniku spominja na (nekoliko popačeno) latinščino. *Voostra* namreč spominja na latinski *vostra*, kar bi bila lahko (skupaj z izrazom *Santa*) parodija na latinske molitve. Naslednja dva izraza, *Holy Zarquon* – sveti Zarquon in *Holy photon* – sveti foton, sta prevedena dobesedno (pri prvem sicer le generični del zveze). To ne povzroča težav pri razumevanju, saj v slovenščini obstaja enak vzorec kot v angleščini. Vendar pa je pri prvem primeru ime le prenešeno; namesto *Zarquon* bi lahko v slovenščini uporabili podomačen zapis, npr. *Zarkvon* ali *Zarkon*.

Prevajalec je nekaj zmerljivk, med njimi izraz *Megapuppy* – megažaba prevedel prosto. Omenjeni izraz je del daljše zmerljivke (*Conceited little megapuppy*); prevajalec se je očitno odločil, da *puppy* zamenja z besedo *žaba*, ki ima glede na kontekst (*Napihnjena mala megažaba*) komični učinek.

3.2.5 Naprave in tehnologija prihodnosti

Tovrstni izrazi v prevodu pogosto ohranjajo strukturo izvornika, kot tudi »modernejši«
privzok besede oz. besedne zveze.

Veliko izrazov, ki so si po strukturi podobni, je prevajalec prenesel, naturaliziral ali celo dobesedno oziroma izvorno prevedel. Kakšna je bila njegova motivacija za različne izbire, ne vemo, vendar je prevod, ki je sicer, ko ga pogledamo podrobneje, nekonsistenten, kljub temu lepo berljiv, humoren in dosega svoj učinek. Pri izrazu *Kill-O-Zap* – kill–o–zap, kjer gre za neke vrste puško, je na primer prevajalec poimenovanje preprosto prenesel, čeprav je generični del tvorjenke *kill* beseda z jasnim pomenom. Nenavadno je, da tega ni prevedel; prav tako bi se dalo *zap* nadomestiti s kakšnim slovenskim medmetom, ki bi ponazarjal zvok strele (s puško), npr. *ubit-o-bum* ali *morit-i-paf*, če obdržimo izvorno strukturo. Pisanje delov tvorjenke bi bilo v slovenščini bolje pisati z vezaji (ne s pomišljaji). *Sub-Etha-Sens-O-Matic* – sub–eta sens–o–matic je naprava, ki zaznava prisotnost vesoljskih plovil v bližini. Tudi to poimenovanje je prevajalec preprosto prenesel in nekoliko podomačil zapis (male začetnice). Zapis je nekoliko nekonsistenten, saj veza je spremenjena v pomišljaje, med *eta* in *sens* pa je le presledek. *Sens-o* bi sicer lahko podomačil v *senzo-*. Kot pri prejšnjem poimenovanju futuristične naprave so tudi tu deli imena povezani z nestičnim pomišljajem, kar je v slovenščini nenavadno (pravilen bi bil vezaj).

Primeri spojin sta naturalizirana – *Zeta-active, theta-active compounds* – zetaaktivne, thetaaktivne spojine – prav tako je podomačeno poimenovanje snovi, ki se kot eter, vendar v manjšem obsegu, razširja skozi Vesolje: *Sub-ether* – sub–eter. Naturalizirani izrazi v slovenščini ne povzročajo težav pri razumevanju, čeprav bi v zadnjem primeru *sub-* lahko prevedli kot *pod-*. Primer *The Bistromathic Drive, Bistromathics* – bistromatični pogon, bistromatika je že na meji med naturalizacijo in dobesednim prevodom; gre za poimenovanje pogona in neke vrste izmišljene znanstvene panoge, ki se ukvarja z razvijanjem tovrstnih pogonov. *Drive* oz. pogon je dobesedni prevod, pri *Bistromathic/-s* oz. bistromatika pa gre za naturalizacijo. *Bistro-* se tu verjetno nanaša na *bistro* kot lokal

in ni v povezavi s slovenskim pridevnikom *bister*. Podobno se je prevajalec lotil izraza *Lux-O-Valve* – Luks-o-ventil; *lux*/luks in medpona *-o-* imata le podomačen zapis, *valve*/ventil je preveden.

Besedna zveza *A selection of quark keys* – zbirka kvarkovskih ključev je prevedena dobesedno. Primer je zanimiv, saj ne vemo natančno, ali je avtor preprosto mislil na ključče iz najmanjših, nedeljivih osnovnih delcev ali se je nanašal tudi na J. Joycea, ki je prvi uporabil izraz *quark*.

Sirius Cybernetics Corporation – Sirijska kibernetika korporacija je (izmišljeno) ime neke zelo vplivne vesoljske korporacije iz okolice Sirija ter predstavlja še en primer dobesednega prevoda.

Pri prevodu izraza *Nutri-Matic Drinks Synthesizer* – nutri–matični sintetizator napitkov gre za kalkiranje imena naprave, ki proizvaja oziroma izdeluje pijačo. Verjetno se je prevajalec odločil za besedo »sintetizator«, ker zveni bolj sofisticirana kot npr. »proizvajalec«, kar ima seveda tudi humorni učinek ironije. Pri izrazu *Perspulex running boards* – perspulexove tekoče armature pa je prevajalec prvo besedo besedne zveze prenesel, čeprav bi izraz *perspulex* morda lahko podomačil, saj se po vsej verjetnosti nanaša na material *persplex* oziroma *perspleks* v slovenščini. Kar zadeva izraz *running boards*, ga prevajalec očitno ni prepoznal. To je namreč besedna zveza, ki označuje zelo ozko ploščad na zunanji strani starejših (britanskih) avtomobilov, na kateri je bilo možno stati (tudi med vožnjo); armaturna plošča pa je v angleščini *dashboard* in se seveda nahaja znotraj avta.

Čeprav je izraz *High security Titan-O-Hold doors* – visokovarnostna titan-o-držna vrata preveden bolj ali manj dobesedno, gre za precej izviren prevod. Prvi del je preveden kot pridevnik, ki v slovenščini (vsaj v slovarjih) še ne obstaja. Drugi del (*Titan-O-Hold*) uvaja še en neustaljen pridevnik (*-držna* vrata), prevajalec pa je tudi obdržal medpono *-o-*, ki besedi daje modernejši prizvok.

Izraz *Infinite Improbability Drive* – neskončno neverjetnostni pogon označuje najhitrejši pogon v Vesolju. Prevod je večinoma dobeseden, zapis pa prilagojen slovenščini. *Neverjetnostni* je v slovenščini nova tvorjenka, prav tako kot pridevnik *ultratitanijski* v primeru *ultra-titanium outer seals* – ultratitanijske zunanje plombe. Čeprav je uporabljeni prevodni postopek v obeh primerih dobesedni prevod, je prevajalec z njima v slovenščino vpeljal dva neologizma.

Primer *A multi-cluster quark drive* – multigrupni kvarkovski pogon združuje dobesedni prevod z domiselnim. Tudi to je vrsta pogona zvezdnih ladij. *Quark drive* oziroma kvarkovski pogon je preveden dobesedno, medtem ko je izraz *multi-cluster* verjetno predstavljal večji izziv. Prevajalec je uspešno prenesel zaznamovanost izraza in ga prevedel kot multigrupni. Morda se v angleščini *cluster* navezuje na izraz *cluster of stars* (zvezdna kopica); ta podpomen je v slovenščini z delom zloženke *-grupni* zbledel.

Primer *A zarking fortress ship* – zazarkana ladja združuje prosti prevod s skrčenjem. Tu je prevajalec skrčil besedno zvezo in prestrukturiral nekatere besedne vrste (*zarking* in *fortress* je prevedel kot zazarkan(a), pri čemer se predpona *za-* nanaša na to, da je

nekaj okoli ladje, da je utrjena oziroma zaščitena). Prosto je prevedeno tudi poimenovanje futurističnega orožja /*A dozen/ 30-Megahurt Definit-kil Photrazon Cannon* – /ducat/ 30–mega–udarnih definito–mornih fotrazonskih topov. Prevajalec se je odločil za rahle spremembe v strukturi, sicer pa je prevedel generične dele poimenovanja (npr. *cannon/ top, -hurt/udarni, kil/morni*), ostalo pa je prenesel in naturaliziral.

Prevoda poimenovanj naslednjih futurističnih naprav sta kombinacija prostega prevoda in naturalizacije: pri izrazu *Sub-Cyclic Normality Assert-i-Tron* – sub–ciklični utrjevalnik normalnosti je prevajalec besedo *Sub-Cyclic* naturaliziral (*Normality* je prevedel dobesedno, saj je to generični, nezaznamovani del izraza), drugi del poimenovanja (*Assert-i-Tron*) pa je domiselno prevedel kot utrjevalnik, ki je v slovenščini (tako kot izvorna zveza v angleščini) neologizem. Prvi del drugega izraza – *Refracto-Nullifier* – refrakto–nihilator – je podomačen (*Refracto-*, refrakto-), drugi del pa je izvorno preveden (*Null* kot nihil- in pripona *-fier* kot -ator).

Primer precej zanimivega prevoda predstavlja *Spectrum-Bypass-O-Matic* – spektro–o–koli–mator, sploh v primerjavi s prevodi poimenovanj naprav s podobno strukturo. Dobesedni prevod je domiselno preoblikovan (*Spectrum* kot samostalnik postane *spektro-* kot pridevnik oziroma levi prilastek, ki je del zveze, *Bypass-O-* pa je preveden kot *-o–koli-*, ki združuje medpono *-o-* in besedo okoli). To je hkrati edini primer, kjer je prevajalec prevedel besedico *Matic* (*mator*); v drugih primerih jo je namreč, kot je razvidno iz prvih primerov v tem sklopu, le prenesel.

Pri izrazu *Hi-Presh-A SmartSuits* – visokotlačni pametni skafandri se je prevajalec odločil za rahlo preoblikovanje besedne zveze; drugi del je prosto prevedel kot *pameten*, kar ima danes, ne pa tudi v času nastajanja izvornika in prevoda, še dodatni komični učinek, saj spominja na zvezo *pametni telefon* oz. *SmartPhone*. Pri prvem delu je nestandardni zapis, ki ima v angleščini komični učinek (*Hi-Presh-A* kot *high pressure*), zamenjal s slovenskim (že obstoječim) pridevnikom.

Poleg dvojic, omenjenih v prejšnjih primerih, so bili nekateri, sicer redki izrazi, prevedeni kot trojice, torej s kombiniranjem treh prevajalskih strategij. Izraz *Joo Janta 200 Super-Chromatic Peril Sensitive Sunglasses* – superkromatična antialarmantna očala Džoo Džanta 200 označuje očala, ki preganjajo strah v nevarnih situacijah. Izmišljeno ime na začetku (*Joo Janta/Džoo Džanta*) je le podomačeno, saj gre očitno za znamko očal; izraz *Super-Chromatic* je morda preveden dobesedno, tako kot *Sunglasses*, vendar bi bil rezultat naturalizacije enak. Poimenovanje funkcije očal (*Peril Sensitive/antialarmantna*) je primer prostega prevoda z vpeljavo nove tvorjenke.

3.2.6 Drugi izrazi

Nekaterih izrazov se ni dalo razvrstiti v zgornje pomenske sklope, zato jih obravnavamo posebej; velika večina teh izrazov je bila prevedena prosto oz. domiselno.

Recipriversexcluson – Recipriverseskluzon je število, ki je vse drugo, razen samega sebe. Prevajalec je besedo le naturaliziral. Izraz *Altairian dollar* – Altairski dolar

predstavlja osnovno denarno valuto v Galaksiji. Ta prevod je kombinacija dobesednega prevoda in naturalizacije.

Pri prevodu poimenovanja zelo priljubljene močne alkoholne pijače, *Pan Galactic Gargle Blaster* – Pangalaktični grlorez, je prevajalec skrčil izraz ter pri tem dobesedno prevedel prvi del (*Pan Galactic/pangalaktični*), izraz *grlorez* pa je sam skoval iz besed *Gargle Blaster*. Slednje sicer dobesedno pomeni grgranje (v grlu – *Gargle*) in nekaj, verjetno se nanaša na znanstvenofantastično orožje, kar s svetlobno ali zvočno eksplozijo uniči kar koli masivnega (*Blaster*). Prevod je torej konkretnější: *grlorez* pomeni, da ta pijača »reže grlo«, in se torej nanaša na mesto grgranja in na točno določeno »orožje« (rezilo) ali rezanje. Poimenovanje podobne pijače, *Arcturan Mega-gin*, ima v slovenščini dva različna prevoda: *arkturski grlorez* in *arkturski megadžin*. *Grlorez* je prevod, ki je v pomenski povezavi s pangalaktičnim grlorezom, pri čemer je prevajalec morda želel ohraniti stilistično konsistenco v povezavi z že obstoječim prevodom; prevod *megadžin* pa predstavlja dobesedni prevod (oziroma naturalizacijo).

Izraz *Hunt the Wocket* – lov na vazgeca označuje igro, ki je zelo popularna na nekem izmišljenem planetu. Prevajalec je uspešno prenesel humorni zven besede *Wocket* in v slovenščini ustvaril *vazgeca*. Kljub temu ni upošteval dejstva, da zven besede v izvorniku po vsej verjetnosti spominja na neko drugo besedo; v angleščini je po izgovoru najbližje *rocket* (iz konteksta v romanu je razvidno, da so v igri prisotne rakete), v slovenščini pa si prej predstavljamo neko bitje.

Pri izrazu *Eddies in the space-time continuum* – zvrki v prostorsko-časovnem kontinuumu gre za t. i. motnje v »peni prostora-časa«; v izvorniku se neologizem pojavi kot običajno kratko angleško lastno ime z novim podpomenom, v slovenščino pa je prevedeno kot »zvrk«, ki je nova beseda. Poleg tega nas v angleščini preseneti, da je lastno ime v množini, za kar v slovenščini poskrbi dejstvo, da je uporabljena beseda na novo skovana in torej neznana. Tudi prevod zvez *An SEP – Somebody Else's Problem, the Somebody Else's Problem field* – KTB ali *Kaj-Te-Briga*; *polje kaj-te-briga*, *kajtebrižno polje* uvaja neologizme oziroma na novo skovane (»stalne«) besedne zveze. Tu gre za območje, ki ga ne opazimo oziroma ki nam prikrije nekaj, česar ne bi smeli opaziti, in sicer tako, da naši možgani mislijo, da nas to ne zanima. Prevajalec se je odločil za ekspresivno različico prevoda z zvezo *kaj te briga*, ki ima v slovenščini komični učinek. Dodal je še različice te besedne zveze in uporabil tudi novo tvorjenko (*kajtebrižni*).

4 SKLEP

Sedeminpetdeset izrazov, ki smo jih opredelili kot neologizme, smo razdelili na več pomenskih kategorij: geografska poimenovanja, bitja in vrste živih bitij, izmišljeni izrazi in idiomi, naprave oz. tehnologija prihodnosti, vzkliki oz. zmerljivke ter drugi izrazi. Pokazalo se je, da uporabljene prevodne strategije niso različne le pri prevajanju določenih

tipov neologizmov, temveč se razlikujejo tudi znotraj posameznih sklopov. To je lahko posledica nekonsistentnosti prevajalca, lahko pa je preprosto pokazatelj razgibane in nepredvidljive narave neologizmov.

Prvo domnevo, torej da bo pri prevajanju znanstvenofantastičnih izrazov kot funkcijska ustreznica pogosta iznajdba povsem novih izrazov, smo lahko potrdili, saj je domiselni prevod, ki je v prevodu deloval kot funkcijska ustreznica, na drugem mestu (takoj za dobesednim prevodom). Drugo domnevo, da bodo morebitni prevodi imen večinoma kal-kirani, smo delno ovrgli; sicer je veliko primerov naturalizacije tujih in izmišljenih imen, vendar so tovrstna imena pogosto tudi prenesena, dobesedno ali celo prosto prevedena. Tretjo domnevo, da bo pri prevajanju modernejših izrazov malo kulturnih ustreznic, smo potrdili, saj prevajalec te strategije pri prevajanju neologizmov ni uporabil. Prevladujoča metoda prevajanja je bila ohranjanje tuje kulture, kar je razumljivo, saj je slovenskim bralcem britansko kulturno okolje razmeroma znano, neologizmi pa so tako ali tako v večini primerov univerzalni oziroma se ne nanašajo na specifično kulturo (če izvzamemo vesoljsko in fantazijsko »kulturno okolje«).

O uporabi prevodnih strategij lahko zaključimo naslednje: v sklopu geografskih poimenovanj kot prevajalska strategija prevladuje naturalizacija z dobesednim prevodom.

Pri bitjih in vrstah živih bitij je na prvem mestu dobesedni prevod (5), sledita prenos in izvorni oz. prosti prevod (oba po trikrat), naturalizacija pa se pojavi enkrat.

Pri izmišljenih izrazih in idiomih je (približno) dobesedni prevod uporabljen trikrat, naturalizacija dvakrat, ena beseda pa je na novo ustvarjena.

Izrazi, ki označujejo naprave in tehnologijo prihodnosti, so pogosto prevedeni s kombiniranjem strategij, torej kot dvojice (ali trojice). Razne »sofisticirane« tujke so pogosto prenesene, medtem ko je generični ali znani del besed in besednih zvez dobesedno ali prosto preveden. Izvirni oz. prosti prevod se pojavi sedemkrat, sledita dobesedni prevod in naturalizacija (po petkrat) in nato prenos (tri pojavitve).

Pri prevajanju medmetov so strategije različne; enkrat prosto, enkrat dobesedno in enkrat kot dvojica.

Pri preostalih neologizmih prevladuje prosti oz. domiselni prevod (7); pojavita se še dva dobesedna prevoda in dve naturalizaciji, od vseh naštetih sta dva primera prevedena z dvojicami.

V zgodbi *Mladi Zaphod noče tvegati* se izvorni oz. prosti prevod pojavi trikrat, po dvakrat sta uporabljena dobesedni prevod in naturalizacija, prenos je uporabljen enkrat, prav tako skrčenje v kombinaciji z izvornim prevodom.

V zaključnem delu zgodbe o Dirku Gentlyju prevladuje prosti prevod (tri pojavitve), ki je enkrat v kombinaciji s skrčenjem; dobesedni prevod je uporabljen enkrat, prav tako prenos.

V vseh sklopih skupaj je bil domiselni oziroma prosti prevod, ki je v večini primerov služil kot funkcijska ustreznica, najpogostejši (26 primerov). Sledi dobesedni prevod (24 primerov), potem naturalizacija (13), prenos (9), ostale strategije pa je prevajalec uporabil

manjkrat ali sploh ne; trikrat je uporabil skrčenje oziroma razširitev, kompenzacija, modulacija, opisna in kulturna ustreznica pa se ne pojavijo pri prevajanju neologizmov. Relativno pogosta je uporaba dvojic, to je kombinacij strategij; pri zgornjih primerih jih je prevajalec uporabil dvanajstkrat, enkrat pa je kombiniral tri strategije. Najpogosteje se pojavljajo dvojice, ki združujejo dobesedni prevod s prenosom ali z naturalizacijo, včasih pa tudi s prostim prevodom. V nekaj primerih je prevajalec kombiniral skrčenje in prosti oz. domiselni prevod. Pri dvojicah, ki združujejo dobesedni prevod in naturalizacijo, gre navadno za besedne zveze, ki so sestavljene iz specifičnega (npr. /izmišljeno/ ime) in generičnega dela; specifični del, ki je lahko neologizem, je tako podomačen, generični oz. že znani del pa se prevede dobesedno.

V analizi smo ugotovili, da so nekateri, sicer redki prevodi, neustrezni. To pomeni, da je med procesom prevajanja prišlo do pomenske napake, torej, da je težava v nerazumevanju izvirnika. Veliko prevodov je tudi nekonsistentnih, med drugim zaradi nesistematične uporabe različnih strategij. Nekonsistentnost pomeni nedoslednost pri uporabi prevajalskih strategij ali pomanjkanje metode prevajanja. To se opazi predvsem pri izrazih, ki spadajo v isto tematsko kategorijo (npr. izmišljena imena, geografska poimenovanja, poimenovanja naprav), a so prevedeni različno oziroma so včasih prevedeni dobesedno, včasih so podomačeni, včasih pa le preneseni.

Omeniti je treba tudi, da so nekateri izrazi, ki so takrat veljali za neologizme, danes z razvojem tehnologije prešli v realnost (npr. dejstvo, da je »knjiga« *Štoparski vodnik po Galaksiji*, ki se pojavlja v istoimenskem romanu, pravzaprav e-knjiga; razne podatkovne baze, računalniški sistemi in futuristična tehnologija). Čeprav se pojavljajo dvomi, ali so prevajalci znanstvene fantastike, ki pogosto niso jezikoslovci, še manj pa prevajalci po izobrazbi, zmožni kvalitetno prevajati literaturo, se je prevajalec v pričujočem članku obravnavanih Adamsovih del izvrstno izkazal pri prevajanju izrazov, povezanih s tehnologijo in naravoslovno znanostjo nasploh.

LITERATURA IN VIRI

Gradivo:

- ADAMS, Douglas (1988) *Restavracija ob koncu Vesolja*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- ADAMS, Douglas (1989) *O Življenju, Vesolju in sploh vsem*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- ADAMS, Douglas (1989) *Zbogom in hvala za vse ribe*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- ADAMS, Douglas (1992) *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy: A Trolgy in Four Parts*. London: Pan Books.

- ADAMS, Douglas (1993) *Pretežno neškodljiva*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- ADAMS, Douglas (2002) *Losos dvoma: še zadnja štoparija po galaksiji*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- ADAMS, Douglas (2002) *The Salmon of Doubt: Hitchhiker's Guide 6*. London: Pan Books.
- ADAMS, Douglas (2005) *Štoparski vodnik po galaksiji*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Literatura:

- BASSNETT, S./André LEFEVERE (ur.) 1998: *Constructng Cultures: Essays on Literary Translation*. Clevedon: Multilingual Matters.
- BREZAR, Nina/David LIMON (2016) *Prevajanje kulturnospecifičnih izrazov in neologizmov v delih Douglasa Adamsa*. Ljubljana.
- GROSMAN, Meta/Uroš MOZETIČ (ur.) (1997) *Književni prevod*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- KORDIGEL, Metka (1994) Znanstvena fantastika. KOS, Janko (ur.): *Literarni leksikon. Študije*. Ljubljana: DZS. Zvezek 41.
- LEFEVERE, André (1992) *Translating Literature: Practice and Theory in a Comparative Literature Context*. New York: Modern Language Association of America.
- NEWMARK, Peter (2000) *Učbenik prevajanja*. Ljubljana: Krtina.
- VOGRINC JAVORŠEK, Urša (2014) Kontrastivni premiki – žanrski zamiki. Pisanski Peterlin, Agnes in Schlamberger Brezar, Mojca (ur.): *Prevodoslovno usmerjene kontrastivne študije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 248–267.

Spletne strani:

- Fran (Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU).
<http://www.fran.si/>.
17. junij in 21. avgust 2016.
- Oxford Dictionaries Online.
<http://www.oxforddictionaries.com/>.
16.–28. april 2016.

POVZETEK

Namen članka je predstaviti rezultate analize prevajanja neologizmov v znanstvenofantastičnih romanih Douglasa Adamsa, in sicer v seriji romanov *Štoparskega vodnika po Galaksiji* in v knjigi *Losos dvoma*. Želeli smo ugotoviti, kako so prevedeni določeni izrazi in katere prevajalske postopke je pri tem uporabil prevajalec. V teoretičnem delu se posvetimo neologizmu in znanstveni

fantastiki ter prevajanju le-teh. Obravnavamo tudi prevajalske strategije po Newmarku. V analitičnem delu so predstavljeni izsledki predhodne raziskave: prevodi 57 neologizmov so analizirani na podlagi uporabljenih prevodnih postopkov in ustreznosti v ciljnem jeziku. Izsledki kažejo, da je prevajalec pogosto uporabil domiselni prevod kot funkcijsko ustreznico, medtem ko kulturnih ustreznic skoraj ni uporabljal. Iz analize je tudi razvidna tudi problematičnost prevajanja znanstvene fantastike v slovenščino.

Ključne besede: prevajanje, kulturnospecifični pojmi, neologizmi, znanstvena fantastika, Douglas Adams.

ABSTRACT

Translation of neologisms in Douglas Adams' works

The purpose of this paper was to present the results of an analysis of the translation of neologisms in science-fiction novels by Douglas Adams, i.e. the series *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy* and the book *The Salmon of Doubt*. The aim was to identify how certain terms and expressions are translated. In the theoretical part of the paper, I define neologisms as well as science fiction, and discuss their translations. The relevant translation strategies and methods are briefly described. The practical part consists of an analysis of the translations of 57 neologisms. These are analysed in terms of the strategies used for their translation and the adequacy of the translation. The findings indicate that the translator has provided a creative translation as a functional equivalent a number of times, whereas there are almost no cultural equivalents. From the analysis, it is evident that translating science fiction into Slovene is not straightforward.

Key words: translation, culturally specific terms, neologisms, science fiction, Douglas Adams.